

УДК 376.

УПРАВЛІННЯ ОЗДОРОВЧОЮ РОБОТОЮ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Шовкопляс О.М.

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

У статті запропоновано бачення вирішення проблеми створення та керівництва системою оздоровчої діяльності в дошкільному навчальному закладі. Наголошується на важливості інститутів освіти, зокрема дошкільних навчальних закладів з питань виховання здорового покоління в контексті сталого розвитку держави. Обґрунтовується позиція щодо створення повноцінного здоров'язберігаючого середовища (простору) в сучасному дошкільному навчальному закладі через функціонування системи зі здоров'язбережувальної діяльності. Зроблено аналіз змісту та визначено основні заходи керівництва системою оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі, визначено базові та конкретні підходи до її створення.

Ключові слова: дошкільний навчальний заклад, сталий розвиток, оздоровча робота, управління.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Здоров'я – найбільший дар природи. Людина отримала від природи надзвичайно досконалий організм прекрасної форми з універсальною стійкістю до труднощів життя: холоду і спеки, ран і отрут, страхів і нервових потрясінь, голоду та захворювань. З роками здоров'я все слабшає, а хвороб стає все більше. Кожна людина являє собою єдність двох протилежностей: здоров'я і захворювання. Стан здоров'я і стан хвороби можуть мати взаємоперебіг, причому в одних випадках цей перехід очевидний, в інших – прихований, і його можна виявити. Знання особливостей та тенденцій стану здоров'я населення, факторів, які на нього впливають, здійснення моніторингу є обов'язковою складовою наукового обґрунтування і визначення найбільш ефективної стратегії і тактики розвитку щодо збільшення середньої тривалості здорового життя населення. Це одне з основних завдань, що ставить перед собою держава, адже знання тенденцій здоров'я молодого покоління є важливим фактором процесі сталого розвитку.

Надзвичайно великий негативний вплив на здоров'я матерів і дітей, а отже, і майбутніх поколінь справляють промислові викиди підприємств хімічної, нафтохімічної, нафтопереробної та металургійної промисловості, радіаційно і пестицидно забруднені території. У районах функціонування хімічних виробництв надзвичайно складною є демографічна ситуація. Тут рівень захворюваності населення надто високий, як і кількість ускладнень під час вагітності та пологів, уроджених каліцтв, мертвонароджених тощо. Серед мешканців радіаційно і хімічно забруднених територій постійно зростає захворюваність на злоякісні новоутворення.

Відтак можна дійти висновку, що екологічна проблема є не стільки природоохоронною, скільки соціально-економічною. Адже йдеться про нормальні умови життя та здоров'я людини. Тому необхідно вживати рішучих і невідкладних заходів на всіх рівнях управління – загальнодержавному, регіональному та локальному. Глобальна за своєю суттю ресурсо-екологічна проблема має розв'язуватися кожною державою залежно від її природно-екологічних і соціально-економічних особливостей [1].

Проблема вивчення динаміки захворюваності населення України, найважливіших демографіч-

них показників за останні 20-25 років дає підстави стверджувати: негативний вплив різних чинників навколишнього природного середовища на здоров'я людини в усіх випадках є комплексним.

Унаслідок погіршення демографічних показників, насамперед зменшення приросту та підвищення рівня захворюваності населення, відбувається його старіння і тимчасово втрачається працездатність, зростають витрати на медичне обслуговування. А це значною мірою послаблює трудовий потенціал держави. Все це негативно позначається на відтворювальних процесах як в економіці, так і в суспільстві.

У контексті сказаного принципове і фундаментальне значення мала Конференція ООН з питань навколишнього середовища і розвитку, яка відбулася 1992 р. в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія). Саме на ній було одностайно проголошено, що основою розв'язання гострих соціально-економічних і ресурсо-екологічних проблем є перехід до моделі сталого розвитку. Концепція сталого розвитку економіки визнана світовою спільнотою народів домінуючою ідеологією розвитку людської цивілізації у XXI ст., стратегічним напрямом забезпечення матеріального, соціального і духовного прогресу суспільства. Необхідність переходу на модель сталого розвитку всіх країн світу об'єктивно зумовлена демографічним «вибухом», сучасною науково-технічною революцією, а також нинішнім кризовим станом земної біосфери, істотним зниженням її відновлювальних, відтворювальних і асиміляційних можливостей унаслідок надмірних антропогенних навантажень на природу [3].

Нагальною потребою XXI століття є формування такого способу життя, який склав би основу довготривалого оццадливого розвитку людства, а отже, забезпечення сталого національного розвитку.

Кожен аспект цієї глобальної проблеми неможливо вирішити одномоментно, підходів має бути багато у всіх сферах життєдіяльності держави. І одним з ключових у вирішенні цих глобальних питань інститутів є система освіти, починаючи з дошкільних навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З огляду на вищезазначене актуальним стає підготовка майбутніх фахівців на принципах сталого розвитку до формування здорового спосо-

бу життя підростаючого покоління. Можливою стає здоров'язбережувальна складова професійної підготовки майбутніх фахівців освітньої галузі, адже одним із стратегічних завдань сталої розвитку є зміцнення фізичного здоров'я нації.

У зв'язку з визначеною виникає нагальна потреба в оздоровленні дошкільників. Оздоровчий ефект може викликати вплив біологічних і соціально-економічних факторів на патології у дітей. Так, оптимізація рухової активності у дошкільних закладах підвищує стійкість організму до несприятливих умов навколишнього середовища та зростаючого обсягу навчально-виховного навантаження.

Отже, використовуючи оздоровчий ефект вищевказаних факторів можна позитивно впливати на ріст, розвиток, ступінь резистентності організму, тобто керувати станом здоров'я.

Завданням статті є обґрунтування позиції щодо створення повноцінного здоров'язбережувального середовища (простору) в сучасному дошкільному навчальному закладі через функціонування системи зі здоров'язбережувальної діяльності. Зробити аналіз змісту та визначити основні заходи керівництва системою оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі.

У системі управління станом здоров'я можна виділити такі напрями:

1. Отримання статистичних показників про стан здоров'я дошкільників.

2. Установлення причинно-наслідкових зв'язків з ведучими факторами, що формують здоров'я дитячого населення.

3. Здійснення санітарного нагляду в дитячих дошкільних закладах на основі гігієнічних норм і правил, які існують.

4. Розробка комплексу профілактичних заходів та реалізація цих заходів шляхом впливу на навколишнє середовище та на організм.

Пріоритетним напрямом діяльності будь-якого дошкільного навчального закладу є створення умов для збереження психічного і фізичного здоров'я кожної дитини, забезпечення емоційного благополуччя дітей, надання педагогічної підтримки для збереження і розвитку індивідуальності кожної дитини [2]. Все це являє собою здоров'язберігаюче середовище ДНЗ чи, можна сказати, здоров'язберігаючий простір.

Здоров'язберігаюче середовище – це гнучка система, що розвивається та не гнітить дитину, основу якої становить емоційно – комфортне середовище перебування і сприятливий режим організації життєдіяльності дітей.

Здоров'язберігаючий простір на сучасному етапі розглядається як комплекс соціально-гігієнічних, психолого-педагогічних, морально-етичних, екологічних, фізкультурно-оздоровчих, освітніх системних заходів, що забезпечують дитині психічне і фізичне благополуччя, комфортне, морально-етичне та побутове середовище в сім'ї та дошкільному закладі.

Тобто для створення повноцінного здоров'язберігаючого середовища (простору) в сучасному ДНЗ має функціонувати система здоров'язбережувальної діяльності.

Поняття «система» означає щось ціле, що складається з частин, або певний порядок. Щодо здоров'язбережувальної діяльності це поняття означає поєднання заходів різної спрямованості, які мають загальну стратегічну мету. У нашому

випадку такою метою є збереження та зміцнення здоров'я вихованців дошкільного навчального закладу для забезпечення сталої розвитку.

Система оздоровчої роботи передбачає певний порядок здійснення оздоровчих заходів у різних напрямках діяльності дошкільного закладу: педагогічної, лікувально-профілактичної, побутової. Крім того, система оздоровчої роботи включає ряд заходів аналітико-прогностичного, діагностичного та контрольного плану, а також санітарно-гігієнічну просвітницьку діяльність серед вихованців та їх батьків. Обов'язковою частиною системи оздоровчої роботи в дошкільному закладі є також діяльність адміністрації щодо створення відповідної матеріально-методичної бази й підвищення кваліфікації персоналу.

Аналізуючи зміст системи оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі, ми можемо класифікувати її основні заходи таким чином:

- заходи аналітико-діагностичного характеру;
- стратегічне і тактичне планування оздоровчої роботи;

- заходи щодо створення, оновлення і поповнення матеріально-методичної бази і підвищення кваліфікації співробітників;

- заходи щодо контролю реалізації системи оздоровчої роботи;

- заходи щодо забезпечення загально гігієнічних вимог утримання дітей в дошкільному навчальному закладі;

- заходи щодо забезпечення санітарно-епідеміологічних вимог;

- заходи по забезпеченню техніки безпеки побутовою, ігровою та освітньою діяльністю дітей;

- заходи по забезпеченню психологічної безпеки дітей в період їх перебування в дошкільному закладі;

- спеціальні медичні заходи;

- лікувально-профілактичні заходи;

- педагогічні заходи;

- санітарно-просвітницькі заходи тощо.

Класифікуючи всі заходи подібним чином колективу дошкільного навчального закладу буде простіше здійснювати планування і реалізацію основних напрямів оздоровчої роботи, дійсно перетворюючи її на систему.

На нашу думку, для більш чіткого та зрозумілого застосування засобів оздоровчої роботи (особливо для молодих фахівців) потрібно навести змістовну характеристику основних груп заходів оздоровчої роботи в дошкільному закладі.

Метою проведених заходів аналітико-діагностичного плану є одержання відповіді на наступні питання:

- Чи існує в дошкільному навчальному закладі система оздоровчої роботи?

- Які її сильні і слабкі сторони?

- Чи є прогалини в системі оздоровчої роботи?

- Створена відповідна матеріально-методична база?

- Чи існує в установі система оцінки оздоровчої діяльності і яка її ефективність?

Для відповіді на ці та інші можливі питання використовуються відповідні аналітико-діагностичні методики, а також аналіз фактичних даних, показники захворюваності дітей тощо.

Заходи зі стратегічного і тактичного планування допомагають розробити або вдосконалити систему оздоровчої роботи на основі аналітико-діагностич-

них даних та визначити пріоритетні цілі і завдання в інших напрямках оздоровчої діяльності. Результатом реалізації цих заходів має стати розробка базової і профільних оздоровчих програм.

Реалізація будь-якої програми починається з її матеріально-методичного забезпечення. Завжди потрібні додаткові фінанси: в одному випадку, наприклад, на оплату фахівців (масажист, фізорг тощо), в іншому – на купівлю обладнання, в третьому – на навчання чи перепідготовку фахівців у різних центрах тощо. Іноді, наприклад, є штатні ставки, але немає фахівців або є і штати, і приміщення, і обладнання, але немає методичного забезпечення діяльності. Під методичним забезпеченням розуміємо, по-перше, наявність затверджених програм оздоровчої роботи та методичних вказівок до їх реалізації.

Можна розробити унікальну програму оздоровчої діяльності, мати матеріальні можливості і підготовлений персонал, але при цьому ефективність оздоровчої роботи буде незначна. Подібне відбувається в тому випадку, якщо система оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі некерується і реалізація її заходів за основними напрямками діяльності не контролюється. Саме тому система оздоровчої роботи повинна містити блок заходів контролю її реалізації. До цих заходів відносять насамперед моніторинг здоров'я і фізичного виховання дітей, який, у свою чергу, включає і контроль процесу діяльності, і контроль її результатів.

Заходи щодо забезпечення загальногігієнічних вимог утримання вихованців реалізуються у відповідності з діючими в Україні щодо дошкільних установ нормативними документами. До них відносять здійснення планових заходів щодо створення відповідних умов утримання дітей, а також заходи з контролю дотримання цих умов, наприклад норм освітленості, розмірів меблів, проведення вологого прибирання за відповідним графіком, забезпечення дітей предметами особистої гігієни тощо.

Заходи щодо забезпечення санітарно-епідеміологічних вимог стосуються попередження проникнення і поширення інфекційних захворювань дітей, а також харчових розладів і отруєнь. Їх зміст і послідовність базуються на відповідних інструкціях щодо діяльності персоналу (наприклад, дотримання правил миття посуду або приготування їжі). До основних з подібних заходів відносять жорсткий контроль і матеріальне забезпечення (наприклад, своєчасний ремонт обладнання, придбання миючих засобів).

Заходи щодо забезпечення техніки безпеки під час різної діяльності дітей спрямовані в першу чергу на попередження дитячого травматизму та нещасних випадків. До них, наприклад, відносять: закріплення фізкультурного обладнання та меблів, недоступність електроприладів для дітей, огорожа батарей, використання сертифікованих іграшок тощо. Загальним керівництвом до розробки комплексу подібних заходів є вимоги пожежної безпеки і техніки безпеки, а також інструкції з охорони життя і здоров'я дітей.

Комплекс заходів щодо забезпечення психологічної безпеки дітей під час їх перебування в дошкільному закладі повинен включати: систему роботи з попередження психоемоційного напруження; систему вимог до організації міжособистісного спілкування дітей; створення

«розділених» ігрових зон; правила для дитячого співтовариства. Крім того, в дошкільному навчальному закладі повинні бути створені умови для реалізації основних гуманістичних принципів виховання: безперешкодного відправлення дітьми своїх природних потреб і в першу чергу потреби в русі; забезпечення дітям свободи вибору і волевиявлення; безоцінного підходу до дітей з боку педагогів; дієвої любові; взаємовіддачі. Ці умови певною мірою створюються прийнятими в колективі правилами спілкування дорослих з дітьми в процесі освітньої та побутової діяльності.

До спеціальних медичних заходів ставляться такі, наприклад, як щорічна диспансеризація, планові медичні обстеження, щеплення, оцінка фізичного розвитку, фізіотерапевтичні процедури за медичними показаннями, лікувальна фізкультура і лікування зору, гастроентерологічних та інших захворювань в установах компенсуючого типу.

Однією з найбільших груп заходів є лікувально-профілактичні. До них відносять: заходи щодо профілактики сезонних ГРВІ і грипу; вітамінізацію харчування, загартовуючі процедури, фітотерапія та ін.

До заходів педагогічного циклу відносяться, насамперед, фізкультурна діяльність чітко вираженої оздоровчої спрямованості, здоров'язберігаючої педагогічної технології, придбання дітьми елементарних знань про свій організм, умінь описувати своє фізичне самопочуття, вимірювати пульс, частоту дихання, а також виховання навичок здорового способу життя. До цієї ж групи заходів можна віднести деякі види психотерапії, наприклад арттерапію, казкотерапію, дитячий психологічний практикум та інші, подібні заходи психологічної спрямованості.

Санітарно-просвітницькі заходи організуються як для вихованців та їхніх батьків, так і для персоналу дошкільного навчального закладу. Головною їх метою є виявлення та пропаганда кращого досвіду сімейного виховання і здорового способу життя сімей вихованців. Основними формами санітарно-просвітницької роботи є: соціально-гігієнічний скринінг сім'ї; організація зустрічей і бесід батьків з відповідними фахівцями; навчання батьків догляду за хворою дитиною, процедурам профілактики інфекційних захворювань, попередження побутового дитячого травматизму. Невід'ємною частиною подібної роботи є оформлення наочної агітації та організація бібліотеки зі спеціальною літературою.

Якщо звернутися до історії питання, то мусимо зазначити, що традиційно до оздоровчої роботи в дошкільному закладі відносять лікувально-профілактичну роботу. Подібна тенденція спостерігається і в наш час. Поки ще не так багато дошкільних закладів, в яких створена та реалізується цілісна система оздоровчої роботи. Але якщо раніше до лікувально-профілактичної роботи відносили тільки вузькоспеціалізовані заходи медичного плану (наприклад, спеціальні процедури в періоди карантинів), то в наступні роки вона стала включати процедури загартування, вітамінізацію і фітотерапію тощо. Іншими словами, її зміст істотно збагатився.

На межі XX–XXI століть став активно використовуватися термін «здоров'язберігаючі педагогічні технології», під яким розуміли забезпечення оптимальних фізичних та інтелектуально-емоційних

навантажень під час здійснення освітнього процесу та психологічної безпеки дітей, а також придбання ними елементарних знань про будову і функції свого організму і відповідному догляді за ним. До оздоровчої діяльності став активніше підключатися педагогічний персонал. В даний час все більшого значення надається заходам психологічної спрямованості (обладнання «сенсорних» кімнат тощо).

У зв'язку з появою різних здоров'язберігаючих технологій та включенням їх у практику роботи дошкільних навчальних закладів виникає питання: «А чи є подібне об'єднання медичних, профілактичних, психолого-педагогічних заходів системою оздоровчої роботи?» Позитивним може бути відповідь тільки в тому випадку, якщо сукупність оздоровчих заходів реалізується на основі загальних норм, правил і принципів, що регламентують цю діяльність. Іншими словами, якщо в садочку розроблена базова оздоровча програма, яка попереджає стихійність і впорядковує оздоровчу і супутню їх діяльність, відповідно до виявлених пріоритетів, то можна говорити, що в ньому створена система оздоровчої роботи. Слід зазначити, що тільки при такому підході можна оптимізувати оздоровчу діяльність, а також успішно розробляти і впроваджувати інноваційні здоров'язберігаючі технології.

Необхідно відзначити, що в 90-ті роки ХХ століття оздоровчій роботі в дошкільному навчальному закладі приділяли набагато більше уваги і робили це на професійному рівні. Саме в цей час були розроблені теоретико-методологічні підходи до організації роботи з частохворюючими дітьми (І. Пуртов) Велика увага приділялася оптимізації фізичного виховання та розробці фізкультурних занять оздоровчої спрямованості (Ю. Змановский) [4]. Багато чого з напрацювань минулих років використовується в практиці дошкільної освіти і в даний час. Однак слід зазначити, що зараз характеризується більшою мірою «модю» на оздоровчу діяльність, ніж серйозною повсякденною роботою, заснованою на прогностичному аналізі здоров'я вихованців. І як наслідок цього, ми спостерігаємо погоню дошкільних закладів за інноваційними оздоровчими технологіями. Багато з них намагаються впроваджувати інноваційні оздоровчі програми, запропоновані різними авторами та науковими колективами, але при цьому значною поліпшення здоров'я і фізичного розвитку дітей не відзначається. Причина полягає в тому, що при впровадженні інноваційних оздоровчих технологій керівник дошкільного закладу не враховує суб'єктивну готовність свого колективу до їх реалізації. Непродумані і необгрунтовані спроби адаптації цих технологій до умов і можливостей дошкільного закладу нерідко призводять до спотворення суті самої технології, а, отже, не дають очікуваних результатів. У зв'язку з цим логічно припустити, що розробка системи оздоровчої роботи повинна здійснюватися кожним закладом самостійно з урахуванням можливостей дошкільного навчального закладу на основі наукових підходів і перевіреної практики.

Розробка системи оздоровчої роботи в сучасному дошкільному закладі не виключає використання як традиційних, так і інноваційних технологій. Але в останньому випадку керівнику слід захистити своїх вихованців від використання оздоровчих технологій, які не пройшли належної апробації і не мають рецензій авторитетних в цій області

експертів. Крім того, реалізована в установі система оздоровчої роботи повинна бути зрозумілою не тільки педагогічному колективу, а й батькам і повністю відповідати сподіванням останніх.

При розробці системи оздоровчої роботи педагогічному колективу та його керівнику слід постійно пам'ятати про те, що здоров'я підростаючого покоління входить у спектр національних інтересів України. Крім того, колектив дошкільного навчального закладу повинен знати, що його робота щодо збереження та зміцнення здоров'я дітей – це довгострокова інвестиція держави в сім'ю, яка буде повернена у вигляді повноцінних громадян суспільства, здатних збільшити його добробут та сталий розвиток.

Отримавши уявлення про сенс і зміст поняття «система оздоровчої роботи», ми маємо визначити головні підходи до її створення у сучасному дошкільному навчальному закладі.

Базові тези створення системи оздоровчої роботи:

1. Загальна спрямованість системи оздоровчої роботи повинна бути задана політикою держави у сфері дошкільної освіти та сталого розвитку.

2. Система оздоровчої роботи повинна базуватися на нормативно-правових документах, що регламентують діяльність дошкільного закладу щодо збереження та зміцнення здоров'я, а також фізичного виховання дітей.

3. Система оздоровчої роботи повинна знайти відображення в Статуті дошкільного освітнього закладу і бути представлена в програмному документі.

4. Система оздоровчої роботи повинна ґрунтуватися всіх напрямів діяльності ДНЗ, так чи інакше пов'язаних з необхідністю забезпечення здоров'я та безпеки вихованців.

5. Система оздоровчої роботи повинна базуватися на чітких показниках її ефективності.

Визначення базових підходів само по собі ще не є системою оздоровчої роботи, але воно дозволяє керівнику та педагогічному колективу глибше осмислити її сутність і впритул підійти до створення базової оздоровчої програми, завдяки якій, система оздоровчої роботи буде технологізувати, а, отже, можна реалізуватись в конкретних умовах конкретного дошкільного навчального закладу.

Система оздоровчої роботи може бути традиційною, а може включати інноваційні компоненти. Зрозуміло, не можна вводити інноваційні компоненти, якщо в дошкільному закладі не освоєні або неякісно реалізуються традиційні. Наприклад, залишає бажати кращого якості догляду за дітьми, дотримання санітарно-гігієнічного режиму, режиму життєдіяльності дітей тощо. Іноді для зниження захворюваності дітей буває цілком достатнім дотримання режиму перебування дітей на свіжому повітрі, забезпечення нормативів рухової діяльності, посилення контролю дотримання санепідрежиму та якості приготування їжі. Іншими словами, поки в ДНЗ не будуть якісно відпрацьовані традиційні оздоровчі технології і не буде налагоджений дієвий контроль за їх дотриманням, говорити про інноваційні підходи не має сенсу. Ніякі фізіотерапевтичні комплекси та інші процедури не дадуть належного ефекту, якщо приміщення практично не провітрюються, необгрунтовано знижено час перебування дітей на свіжому повітрі, харчування організоване, як у казармі, та інші недоліки.

Інноваційні підходи до створення системи оздоровчої роботи можуть здійснюватися тільки в тому садочку, де забезпечуватиметься їх бездоганне нормативне функціонування і, насамперед, налагоджений якісний догляд за дітьми. Інноваційні підходи потрібні для того, щоб розкрити внутрішні резерви дошкільного навчального закладу та його колективу щодо забезпечення здоров'я та фізичного розвитку дітей.

Визначивши базові підходи при створенні системи оздоровчої роботи в ДНЗ можна окреслити і більш конкретні:

1. Постановка базової мети, заради якої створюється система оздоровчої роботи.

2. Визначення пріоритетних напрямів в оздоровчій діяльності конкретного дошкільного навчального закладу.

3. Визначення базових умов функціонування системи оздоровчої роботи.

4. Вказівка очікуваних результатів оздоровчої діяльності.

5. Постановка конкретних завдань, які покроково ведуть до досягнення мети і очікуваних результатів.

6. Визначення базових принципів і методів, відповідно до яких буде здійснюватися оздоровча діяльність ДНЗ.

7. Визначення структури системи оздоровчої роботи.

8. Відбір основного змісту оздоровчої роботи.

9. Визначення показників ефективності.

10. Програмування оздоровчої діяльності (розробка базової і профільних оздоровчих програм) на основі певної мети, завдань, принципів і основного змісту.

11. Визначення основних методів управління реалізацією оздоровчих програм і технологій.

Програмування оздоровчої діяльності є важливим етапом створення системи оздоровчої роботи в ДНЗ. Розрізняють такі види оздоровчих програм: базову, профільну та інноваційну.

Базова програма включає всі напрями діяльності дошкільного навчального закладу у комплексі забезпечення здоров'я і повноцінного фізичного виховання дітей, а також їх безпеки під час перебування в садочку. Вона розробляється в повній відповідності з нормативно-інструктивними вимогами до забезпечення здоров'я дітей. Відповідно складається з кількох розділів: інформаційно-аналітичного, проектно-технологічного (що включає і лікувально-профілактичні та здоров'язберігаючі педагогічні технології), ресурсного забезпечення та управління якістю оздоровчої діяльності.

Інформаційно-аналітичний розділ повинен містити дані про результати роботи по зниженню захворюваності, стану здоров'я дітей/дані соціально-гігієнічного скринінгу сім'ї, а також про рівень професіоналізму колективу і наявних умов утримання дітей.

Проектно-технологічний розділ включає блок парціальних оздоровчих технологій.

Розділ «Ресурсне забезпечення» включає заходи щодо створення і модернізації умов оздоровчої діяльності, оновлення матеріально-методичної бази, заходи щодо підвищення кваліфікації колективу та залученню інвестицій.

Розділ «Управління якістю оздоровчої діяльності» представляє систему контролю та оцінки

результативності оздоровчої діяльності в дошкільному навчальному закладі.

Базова оздоровча програма за змістом є і тактичним і стратегічним інструментом управління реалізацією оздоровчих технологій. Завдяки її наявності установа здатна розробити повний цикл оздоровчої діяльності, а також позначити і реалізувати приховані резерви ДНЗ і вступити на інноваційний шлях розвитку оздоровчих технологій. Але основна її перевага полягає в тому, що вона забезпечує вивірність кожного кроку в забезпеченні зміцнення здоров'я дітей.

Профільна оздоровча програма розробляється в закладах компенсуючого та комбінованого типу. Вона принципово не відрізняється від базової оздоровчої програми, але включає ще й лікувальний блок (наприклад, в установах для дітей з порушеннями зору, слуху тощо).

Інноваційна оздоровча програма включає систему нетрадиційних підходів до оздоровчої практики, які отримали позитивну експертну оцінку. Інноваційні технології оздоровлення, на наш погляд, можуть використовуватися тільки в тих дошкільних навчальних закладах, які мають успішний досвід традиційних оздоровчих практик. Інноваційна оздоровча програма передбачає або впровадження нових технологій, розроблених наукою і практикою, або власну їх розробку та апробацію. У цьому випадку ДНЗ необхідно отримати офіційний дозвіл на подібну діяльність, оскільки все, що відноситься до здоров'я вихованців, не може здійснюватися виключно за власною ініціативою, без належного контролю. Розробка оздоровчої програми починається тільки після визначення базових підходів до створення системи оздоровчої діяльності. Система зазвичай представляється у вигляді моделі, а її графічне зображення є основою для розробки оздоровчої програми.

У відповідності з розробленою ідеальною моделлю системи оздоровчої роботи проводиться збір необхідної інформації: про стан здоров'я і фізичного розвитку вихованців; про якість діяльності персоналу в напрямку забезпечення здоров'я дітей, про наявність відповідних умов, якості контролю тощо. Крім того, необхідно зробити порівняльний аналіз результативності оздоровчої діяльності з результатами інших дошкільних навчальних закладів, а також оцінити рівень захворюваності в цьому конкретному дошкільному закладі з середніми показниками по району чи місту. В процесі збору та обробки подібної інформації виявляються сильні і слабкі сторони діяльності дошкільного навчального закладу та серйозні прогалини у вирішенні проблем забезпечення здоров'я дошкільнят.

Потім можна згрупувати оздоровчі заходи за певними ознаками, наприклад, профілактичні, діагностичні, лікувальні тощо. Згруповані заходи є частковими програмами, завдяки яким реалізується певний напрям оздоровчої діяльності. Кожен напрямок оздоровчої роботи вирішує цілком конкретні завдання. Тому, перш ніж структурувати зміст кожного розділу програми, важливо продумати блок завдань.

Після того як програма в цілому буде «зібрана», необхідно в якості додатку до неї, скласти план оздоровчої роботи на поточний рік. Це пов'язано з тим, що програма повинна враховувати не тільки актуальні (сьогоднішні) можли-

вості дошкільного закладу, але також і майбутні. Тому програма і має стратегічний характер.

Наприклад програму можна оформити за такою структурою:

1. Вихідні дані про ДНЗ;
  2. Вихідні дані про педагогічний колектив;
  3. Пояснювальна записка (обґрунтування актуальності оздоровчої програми цілі, завдання, принципи та очікувані результати);
  4. Розділи програми;
  5. План роботи на поточний рік;
  6. Аналітико-діагностичні методики.
- Кількість розділів може бути іншою, у залежності від потреби конкретного ДНЗ.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Дуже важливо, щоб створена в ДНЗ система роботи та технології, що використовуються, мали оздоровчу спрямованість, а здоров'язбережувальна ді-

яльність у результаті сформувала б у дитини стійку мотивацію до здорового способу життя, повноцінний та неускладнений розвиток, що є запорукою сталого розвитку суспільства.

Таким чином, сучасні підходи до організації оздоровчої роботи направлені на створення емоційно-комфортних умов перебування дитини в ДНЗ і спонукають до фізичного, духовного та соціального благополуччя, що і є передумовою сталого розвитку покоління.

Стратегію реалізації здоров'язбережувальних технологій в межах системи оздоровчої роботи вбачаємо в такій організації освітнього процесу на всіх його рівнях, при якій якісне навчання, розвиток та виховання відбувається без шкоди для здоров'я. Вирішення цього завдання дозволить вирішити і наступні: формування та зміцнення, виховання культури здоров'я дітей та збереження здоров'я педагогів.

Список літератури:

1. Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку [Текст]: науково-методичний посібник / О. Є. Висоцька. – Дніпропетровськ : РоялПринт, 2011. – 200 с.
2. Лисицын Ю.П., Полунина Н.В. Здоровый образ жизни ребёнка / Ю.П. Лисицын, Н.В. Полунина.- М.: из-во "Знание" РСФСР, 1984. – 40 с.
3. Мандров С.И., Жданова Л.А., Сергеева М.А. и др. // Экология и здоровье человека: Сб. науч. тр. – Иваново, 1995. – С. 67–69.
4. Формування здорового способу життя: Навч. посібн. для слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців / О. Яременко, О. Вакуленко, Л. Жаліло, Н. Комарова та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 232 с.

Шовкопляс О.Н.

Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

УПРАВЛЕНИЕ ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ РАБОТОЙ В ДОШКОЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА

Аннотация

В статье предложено видение решения проблемы создания и руководства системой оздоровительной деятельности в дошкольном образовательном учреждении. Отмечается важность институтов образования, в частности дошкольных образовательных учреждениях по вопросам воспитания здорового поколения в контексте устойчивого развития государства. Обосновывается позиция создания полноценной здоровьесберегающей среды (пространства) в современном дошкольном образовательном учреждении через функционирование системы с здоровьесберегающей деятельности. Сделан анализ содержания и определены основные меры руководства системой оздоровительной работы в дошкольном образовательном учреждении, определены базовые и конкретные подходы к ее созданию.

Ключевые слова: дошкольное образовательное учреждение, устойчивое развитие, оздоровительная работа, управление.

Shovkoplias O.M.

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

MANAGEMENT HEALTH WORK IN PRESCHOOLS AS A FACTOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary

In the article, the vision of solving the problem of creation and management of health systems in a preschool educational institution is proposed. Stressed the importance of educational institutions, including preschool ones for the education of healthy generation in the context of the state sustainable development. Grounded a position on the creation of full healthy environment (space) in the modern preschool educational institution through the system of health saving activities. The analysis of the content is made and the main measures of management of the system of health work in the preschool educational institution are determined; defined the basic and specific approaches to its creation.

Keywords: pre-school, sustainable development, health work and management.